STUK 733 (2018-2019) – Nr.1

VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

DE RAAD

ZITTING 2018-2019	26 FEBRUARI 2019

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

- van mevrouw Brigitte GROUWELS, mevrouw Hannelore GOEMAN
en mevrouw Khadija ZAMOURI -

betreffende de zorg van senioren met een migratieachtergrond in Brussel

TOELICHTING

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest neemt het aantal ouderen met een migratieachtergrond snel toe. Tegen 2020 is meer dan 1 op 3 Brusselse 65-plussers van niet-Belgische afkomst. Binnen 10 jaar zal het aandeel van senioren met een migratieachtergrond stijgen met 16%. Tegen 2040 stijgt het aantal 65-plussers veel sterker tot ca. 210.000 ouderen. Dat is een stijging van 35% tegenover 2015[1].

Ongeveer 27.000 Brusselse ouderen (17%) heeft niet de Belgische nationaliteit. In Vlaanderen is dat maar 3%, in België 6%.

Het grootste aandeel van senioren met een buitenlandse nationaliteit komt uit Frankrijk (4.500), Italië (4.500), Marokko (3.900), Spanje (2.950) en Turkije (1.050).

De toekomstige generatie ouderen kent een nog grotere diversiteit. Van de 55- tot 64-jarige Brusselaars is een kwart niet-Belg. Oudere migranten maken een belangrijk deel uit van de groeiende groep ouderen in onze samenleving. In 1970 telde men in België 35.322 ouderen van allochtone afkomst, in 2007 waren dat er 106.567. Het aandeel ouderen onder de allochtone bevolking is gestegen van 5,7% in 1970 naar 11,8% in 2007.

De meerderheid van de 60-plussers van buitenlandse herkomst is via arbeidsmigratie vanuit Zuid-Europa (Italië, Spanje, Griekenland en Portugal), Turkije en Noord-Afrika (Marokko, Algerije en Tunesië) naar België gekomen. Naast deze groep zijn er ook de ouderen afkomstig uit de vroegere Belgische kolonies en uit de meer recente immigraties, en zij die in het kader van gezinshereniging op latere leeftijd naar België zijn gekomen.

Onderzoek toont aan dat migratie steeds gevarieerder wordt, met een groeiende groep afkomstig uit Midden- en Oost-Europa en ook uit verder gelegen delen van de wereld. Het aandeel allochtone ouderen zal dus niet alleen groter worden, maar ook onmiskenbaar meer verschillende migratieprofielen vertonen en heterogener worden. Omdat de zorgbehoefte meestal toeneemt met de leeftijd zal dus ook de zorgvraag van de allochtone ouderen in de nabije toekomst vergroten. Vooral het aantal ouderen uit nieuwe, niet-traditionele migratielanden neemt sterkt toe.

De cijfers over de nationaliteit van ouderen liggen lager dan de reële etnisch-culturele diversiteit, omdat veel mensen van buitenlandse origine inmiddels de Belgische nationaliteit hebben verworven. Volgens cijfers van 2011 op basis van ‘nationaliteit bij geboorte’ telde Brussel bijna 41.500 ouderen van vreemde herkomst. Dat was 27% van de ouderen, tegenover 4% in Vlaanderen met als grootste groep ouderen van Marokkaanse origine (Maghreb[2]). Deze groeiende diversiteit stelt een aantal uitdagingen.

---

[1] Wat de cijfers betreft, wordt beroep gedaan op de studie van Professor Dr. Dominique Verté van 2012 (met cijfers van de studiedienst van de Vlaamse Gemeenschap, E. Lodewijckx Lage Sociaal-economische status) en het Kenniscentrum (Masterplan Woonzorg Brussel 2014-2020) verwijzend naar de studie en projectoproep van de Koning Boudewijnstichting.

[2] idem

De discussienota[3] betreffende 'Zorg voor senioren met een migratieachtergrond' heeft tot doel te achterhalen welke de noden zijn van de senioren met een migratieachtergrond en of die verschillend zijn van de senioren zonder een migratieachtergrond.

Voor de opmaak van de discussienota, die als voorbereiding moest dienen voor de voorliggende resolutie, werden literatuur en onderzoeken uit binnen- en buitenland geconsulteerd, een kleine enquête bij Brusselse senioren met migratieachtergrond uitgevoerd en gesprekken gehouden met de Brusselse terreinwerkers.

Uit de nota kunnen o.m. volgende zaken geconcludeerd worden:

- de eerste conclusie is dat er over het algemeen geen fundamentele verschillen zijn tussen de senioren met een migratieachtergrond en de autochtone Brusselse senioren. Iedereen wil het liefst zo lang mogelijk thuis blijven in een veilige omgeving en met een degelijke ondersteuning;
- er wordt nog onvoldoende gebruikgemaakt van de bestaande dienstverlening, alhoewel die openstaat voor iedereen. Zorgvragers en dienstverlening moeten beter van elkaars bestaan afweten. Meestal is de taal een grote barrière. Hiervoor moet er o.m. blijvend geïnvesteerd worden in interculturele bemiddelaars;
- in sommige culturen wordt weinig gebruikgemaakt van professionele hulp. Mantelzorg blijft de keuze bij uitstek van de meeste senioren. Deze mantelzorg valt bij senioren met een migratieachtergrond nog meer op de schouders van vrouwen, dan bij de autochtone bevolking;
- er is geen vraag naar aparte woonzorg. Er zijn wel heel wat vooroordelen ten aanzien van woonzorgcentra. Hoe dan ook hechten de senioren veel belang aan ruimte voor beleving van hun religie, cultuur, aangepaste voeding enz…;
- zorgverleners in Brussel zijn reeds in belangrijke mate ook van buitenlandse afkomst. Diversiteit is aanwezig bij het personeel, zowel van de thuisdiensten als de woonzorgcentra. Dit kan de toegankelijkheid van de zorg voor senioren met een migratieachtergrond vergemakkelijken. Terzelfdertijd stelt dit ook uitdagingen voor de senioren van verschillende en zonder migratieachtergrond.

Zorg op maat voor elke senior is uiteindelijk het belangrijkste en zal bijdragen tot het verhogen van de levenskwaliteit van elke betrokkene en zijn/haar welzijn.

Alhoewel er reeds initiatieven genomen werden, zowel op Vlaams als op niveau van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, moet er samen nagedacht worden over hoe er nog effectiever een inclusief beleid kan worden gevoerd.

Op basis van de bevindingen van de hierboven vermelde discussienota, studiebezoeken en hoorzittingen van de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin van de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie worden in deze resolutie een aantal aanbevelingen voor het beleid geformuleerd.

---

[3] STUK 642 (2016-2017) - Nr.1 : Discussienota zorg voor senioren met een migratieachtergrond ingediend door mevrouw Brigitte Grouwels.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

De Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie,

Gelet op:

- de vergrijzing in onze samenleving en het stijgend aantal senioren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- het nog sterker stijgend aantal senioren met een migratieachtergrond in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ruim boven het Belgische gemiddelde;
- de programmatiestudie van 2012, opgemaakt in opdracht van de GGC-collegeleden Brigitte Grouwels en Evelyne Huytebroeck, en opgesteld door VUB-professor Dr. Dominique Verté in samenwerking met het Kenniscentrum Woonzorg Brussel, betreffende de toekomstige noden aan omkadering voor senioren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- de discussienota ‘Zorg voor senioren met een migratieachtergrond’ ingediend door raadslid Brigitte Grouwels bij de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie;
- het bezoek van de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin van de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie aan het werkveld in Nederland op 8 en 9 maart 2017: Verpleeghuis Dr. Hogeweyck in Weesp en het Verpleeghuis De Schildershoek in Den Haag (zie Stuk 663 (2016-2017) – Nr. 1);
- het bezoek van de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin van de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie aan het woonzorgcentrum Pagode in Neder-over-Heembeek op 7 maart 2018, het OCMW-woonzorgcentrum De Ursulinen in Stad Brussel op 30 mei 2018 en het OCMW-woonzorgcentrum Anne-Sylvie Mouzon in Sint-Joost-ten-Node op 6 juni 2018;
- de zesde staatshervorming die federale bevoegdheden overgeheveld heeft naar de Gemeenschappen en Gewesten.

Overwegende dat:

- er fundamenteel niet veel verschil is in de wensen van allochtone en autochtone senioren, nl.
    - zo lang mogelijk ‘thuis’ te blijven;
    - voldoende autonomie, inspraak, keuzevrijheid;
    - in vertrouwde groep bij elkaar te kunnen zijn;
    - respect voor hun cultuur;
- het belangrijk is de aanwezigheid van senioren met een migratieachtergrond zichtbaar te maken in onze samenleving;
- de zorgverlening aan ouderen afgestemd moet zijn op de vragen en behoeften van individuen, niet op die van culturen. Kennis hebben van en inzicht in de verschillende culturen helpt. Daarom is cultuursensitieve zorg belangrijk. Dit betekent: aandacht hebben voor de culturele gevoeligheden van elke persoon;
- het belangrijk is het levensverhaal van alle bewoners van de woonzorgcentra te kennen en op te schrijven om hen beter te kunnen begrijpen en begeleiden;
- het versterken van de sociale cohesie in de wijken (goede burenrelaties, ontmoetingscentra in de buurt...) ook de senioren in de wijk een rol kan bieden en hen zélf ten goede kan komen;

- het organiseren van de publieke ruimte ter bevordering van ontmoetingen (van oppervlakkige contacten naar ‘mensen die men beter leert kennen’) rekening moet houden met de behoeften en mogelijkheden van de senioren.

vraagt aan het College van de Vlaamse Gemeenschapscommissie,

- een onderzoek te laten uitvoeren naar de situatie van de senioren met een migratieachtergrond in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, hun mantelzorgers en de hulpverlening waar ze beroep op doen;
- aan te sturen op beter overleg tussen al de overheden bevoegd voor ouderenzorg in Brussel om tot een betere complementariteit te komen, zowel van overheden, als van terreinwerkers;
- de uitwisseling van goede praktijken te faciliteren van zowel overheden als van het werkveld;
- maatregelen te nemen opdat de Brusselse ouderenzorg meer cultuursensitief wordt. Deze maatregelen moeten ervoor zorgen dat er meer positieve aandacht voor is en dat er meer over gesproken wordt. Te overwegen maatregelen zijn bv. een kwaliteitslabel ontwikkelen op dit vlak, een prijs voor innovatie hieromtrent uitreiken, enzovoort. Tevens moet er geïnvesteerd worden in de vorming van zorgverleners naar cultuursensitieve zorg;
- te werken aan een grotere toegankelijkheid van de dienstverlening voor senioren met een migratieachtergrond met aandacht voor verbetering, stimulering en outreaching van deze dienstverlening (zorgdiensten, lokale dienstencentra, woonzorgcentra, dagcentra…). Er moet ingezet worden op het versterken van buurtgerichte zorg (uitbouw van netwerken tussen professionele zorg en mantelzorg), bv. via zorgregisseurs als coördinator en brugfiguur in de buurt;
- het bestaande wantrouwen en de vooroordelen ten aanzien van de zorgdiensten, woonzorgcentra te bestrijden;
- het verder blijven ondersteunen van interculturele bemiddelaars;
- mantelzorgers van ouderen met een migratieachtergrond extra te ondersteunen (o.m. geven van meer gerichte informatie over de bestaande dienstverlening), en de communicatie te verspreiden bij alle mogelijke mantelzorgers, binnen en buiten de families;
- te blijven investeren in de taalverwerving Nederlands van de zorgverleners en het blijven aanmoedigen van taallessen (Nederlands) voor senioren met een migratieachtergrond.

Brigitte GROUWELS
Hannelore GOEMAN
Khadija ZAMOURI

_____